Педагогічні науки

УДК 378.147

Гора Наталія Володимирівна
викладач кафедри професійної освіти
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Г.Сковороди»
Гора Н.В
преподаватель кафедры
Профессионального образования
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственый
педагогический университет имени Г.Сковороды»
Gora N.
Lecturer
Professional Education
SHEI «Pereyaslav-Khmelnitsky
State Pedagogical University G. Skovoroda»

ПЕДАГОГІЧНА ІМІДЖЕОЛОГІЯ ЯК ЗАЛЕЖНІСТЬ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ИМИДЖЕОЛОГИЯ КАК ЗАВИСИМОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ УСПЕШНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИМИДЖА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

PEDAGOGICAL IMAGEOLOGY THE DEPENDENCE OF THE FORMATION OF SUCCESSFUL PROFESSIONAL IMAGE OF THE TEACHER

Анотація: У статті розглянуто аспекти впровадження іміджеології як компонента навчального процесу у вищих навчальних закладах. Розкрито суть та функції понять іміджу та педагогічної іміджеології. Визначено основні аспекти проблеми формування іміджу викладача. Виокремлено передумови проведення дослідження професійного іміджу викладача, а також окреслено перспективні напрями подальших наукових розвідок у галузі педагогічної іміджології.

Ключові слова: імідж, іміджологія, педагогічна іміджологія, функції іміджу, сучасний викладач.

Аннотация: В статье рассмотрены аспекты внедрения имиджеологии как компонента учебного процесса в высших учебных заведениях. Раскрыта суть и функции понятий имиджа и педагогической имиджеологии. Определенно основные аспекты проблемы формирования имиджа преподавателя. Выделены предпосылки проведения исследования профессионального имиджа преподавателя, а также очерченно перспективные направления последующих научных разведок, в отрасли педагогической имиджологии.

Ключевые слова: имидж, имиджология, педагогическая имиджология, функции имиджа, современный преподаватель.

Summary: In the article the aspects of introduction of imidzheologii are considered as a component of educational process in higher educational establishments. Essence and functions of concepts of image is exposed and pedagogical imidzheologii. Certainly basic aspects of problem of forming of image of teacher. Pre-conditions of leadthrough of research of professional image of teacher, and also outlined perspective directions of subsequent scientific secret services, are selected in industry of pedagogical imidzhologii.

Key words: image, imidzhologiya, pedagogical imidzhologiya, functions of image, modern teacher.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день постало досить значиме питання розвитку та відтворення людського потенціалу, що має ґрунтуватися на талановитих, розумних, а також морально стійких педагогах, що здатні змінювати освіту й освітній простір нашої країни. Дедалі більшу роль в даному процесі відіграє освіта у вищих навчальних закладах, що надає можливість здобувати необхідні знання, уміння й навички.Тому саме освіта у вищих навчальних закладах має поєднувати в собі загальний комплекс підготовки до професійної діяльності майбутніх педагогів та їх вираження педагогічного іміджу в подальшій роботі.

Актуальність даної теми полягає в тому, що іміджеологія є важливою складовою формування індивідуального іміджу педагога в контексті професійної соціалізації фахівців у сфері освіти. Зокрема, педагогічна іміджологія досліджує залежність успішного формування професійного іміджу від певних педагогічних умов, забезпечення яких є невід'ємним компонентом сучасного освітнього закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою формування індивідуального іміджу особистості розглядали в багато сучасних науковців, таких, як С. Аминтаєва, М. Апраксина, О. Бекетова, В. Горчакова, Л. Жарикова, О. Калюжний, О. Петрова, В. Шепель, В. Черепанова та інших. Проте дана галузь педагогічної науки потребує бідьш детального дослідження, а саме в напрямку розвитку концепції сприйняття та формування іміджу сучасного педагога.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали філософські, соціально-психологічні та педагогічні концепції вітчизняних і зарубіжних авторів, що дозволили обґрунтувати феномен іміджу викладача. В основу дослідження теоретико-прикладних аспектів іміджу педагога було

покладено гуманітарну концепцію іміджу, автором якої є професор В.М. Шепель. В основі досліджень з проблеми невербальних сигналів особистості було використано праці зарубіжних дослідників (С. Квілліама, А.Калюжного, Х. Рюкле).

Формування мети статті. Мета даної статті полягає в розгляді педагогічних умов формування професійного іміджу викладача. Визначення сутності понять «імідж» та «педагогічна іміджеологія», як продукт особливої діяльності котрий спрямований на досягнення результату професійних навиків.

Текст статті. На даний час існує досить велика кількість визначення іміджеології як науки та характеристик систем формування професійного іміджу педагогів. На думку О. Холода, іміджологія – це наука про функціонування, систематизацію та впровадження у свідомість споживача знакових замінників інформації про носіїв визначених атрибутів[11, с.51].

На сучасному етапі розвитку освіти можна виділити появу нової галузі іміджелогії - педагогічна іміджелогія.

При формуванні іміджу педагога, вже існуючі якості особистості органічно переплітаються з тими властивостями, які приписуються оточуючими людьми. Проте, педагогічна іміджологія – це принципово нова гілка психологічної та педагогічної науки, що переважно працює на аудиторію. Педагогічна іміджологія дозволяє по іншому поглянути на педагога, в рамках педагогічної іміджелогії імідж викладача розглядається, як продукт особливої діяльності щодо створення або перетворення іміджу, як результат програми цілеспрямованих професійних зусиль [8].

Педагогічна іміджологія– це науковий напрям, покликаний розробляти й використовувати теорію та практику формування іміджу педагогічних працівників освітніх навчальних закладів, іміджу самої системи освіти в країні в цілому.

Метою педагогічної іміджології являється, обґрунтованнння дослідницьким шляхом побудуви програми впровадження та реалізації іміджових атрибутів педагога, а також формування образу сучасного викладача [6, 274].

Хоча педагогічна іміджологія – принципово новий напрямок, що незважаючи на особливості часових рамок залишається актуальним. Педагогічна іміджологія дозволяє по іншому поглянути на процес підготовки фахівця у вищих навчальних закладах і на самого педагога в цілому. У рамках педагогічної іміджології імідж викладача відображається як продукт особливої діяльності зі створення або перетворення іміджу, як результат програми цілеспрямованих професійних зусиль. Цим, зокрема, можна пояснити те, чому визначення та положення іміджології не варто сліпо переносити в область соціальної психології іміджу, мета якої – теоретичне відображення іміджу як об'єктивного соціально-психологічного явища, пізнання тих об'єктивних соціально-психологічних закономірностей, що лежать в основі його виникнення і функціонування, і які тією чи іншою мірою, можуть бути використані в практичній іміджології.

Імідж не можна розглядати лише як феномен психічного чи психологічного життя індивідуальної особистості, проте й невірно буде характеризувати його й як виключно прояв зовнішніх по відношенню до особистості факторів. Він є проявом роботи психіки за погодженням її власних імпульсів з індивідуальним і груповим досвідом [2].

Саме феномен першого враження у багатьох випадках визначає подальшу динамку процесу взаємодії. " Перше враження студента про викладача є найважливішою стороною взаємодії в навчальній діяльності " , - писав А.А. Бодальов. Формуючи тактику і стратегію самоподачі, необхідно враховувати, що 85 % людей будують своє перше враження на основі зовнішнього вигляду людини (за даними Н.В. Панферова). В

образі конкретного вчителя з'єднуються індивідуальний, професійний і віковий іміджі. Навколишні виносять судження як про особистісні, вікових, статевих , так і про суто професійні якості педагога [8].

На думку А.А.Калюжного, імідж – це певне враження, справлене людиною на одну або кілька груп громадськості. Насам перед виділяється кілька деталей, які надають емоційний вплив. Кожен педагог має право створювати певний образ-імідж, тобто уявлення про людину, що грунтується на основі її зовнішнього вигляду, звичок, манери, набутих навичок, соціального статусу, вчинків тощо [1,с.45-48].

На думку Г. Почепцова, «імідж- це звернене у зовнішнє"Я" людини, її публічне"Я"» [6, 54].

В. Шпалінський підкреслює, що імідж– «це те, чим і ким здається людина у своєму оточенні, якою бачать і сприймають її«вони» [3, с.14].

Імідж повинен мати власне існування, характеризуватись окремою цінністю та використовуватися як основа професійного розвитку викладача [3, с. 46].

Як зазначається в науковій літературі, увага до іміджу актуалізувалася в останні роки у зв’язку із загостренням проблеми вибору, що постала перед людьми, і конкуренцією на різноманітних ринках – споживчому, політичному та інших. Доцільний, актуальний імідж абсолютно необхідний для будь-якого виду діяльності.[5, с. 5].

У зарубіжній літературі, що освітлює питання та проблеми дослідження іміджу, термін «імідж» вжито в значенні, яке найкраще можна сформулювати так: імідж – це відображення у психіці людини у вигляді образу тих чи тих характеристик об’єкта чи явища. З цього випливає, що термін «image» професіонали інтерпретують як образ, який розуміють як сукупність не лише матеріальних характеристик об’єкта, а й ідеальних невидимих його характеристик. [11, с. 60].

Велика кількість вітчизняних та зарубіжних фахівців трактують і перекладають слово «імідж», як образ. Таке визначення цього терміна було б актуальне, якби не той факт, що в українській мові слово «образ» має кілька значень:

1) зовнішній вигляд особистості, відтворений у свідомості, пам’яті або створений нею;
2) специфічна для літератури і мистецтва конкретно-чуттєва форма відображення дійсності;
3) зображення якого-небудь явища через інше за допомогою мовного звороту тощо.;
4) зображення зовнішнього вигляду особистості;
5) відображення в свідомості явищ об’єктивної дійсності;
6) обличчя [9, с. 560–561].

На думку А. А. Калюжного побудова педагогічного іміджу складається з таких важливих елементів :

— створення іміджу є тільки доповненням, а не заміною педагогічної діяльності.

— слід звертатися до створення педагогічного іміджу задовго до початку педагогічної діяльності.

Відповідно до даних елементів викладачу необхідно не стільки розвинути вміння пред'являти себе, скільки вміння бачити і оцінювати себе й інших, важливо усвідомити те, що метою розвитку та формування іміджу викладача є не виховання актора чи педагога в масці, а викладача з якостями актора[2].

Спираючись на наявні визначення іміджу можна виділити його основні складові. Найбільш актуальні з них:

— Зовнішній вигляд;
— Використання вербальних і невербальних засобів спілкування;
— Внутрішня відповідність образу професії – внутрішнє "Я" [7,с.49-51].

Саме тому з'являються спеціальні науково-практичні галузі: теорія і практика реклами, public relations, іміджологія та інші, основним предметом яких стає формування образів, в тому числі й соціальних образів.

Оволодіння професійною діяльністю із створення іміджу характеризує ступінь професіоналізації суб'єкта у сфері основної професійної діяльності. З іншого боку, професійна діяльність щодо створення іміджу може виступати як різновид самостійної професійної діяльності [10, с.10-12].

Отже, імідж об'єкта виникає, коли особистість, що належить до певної соціальної групи людей, сприймає зовнішні чи внутрішні характеристики якогось об'єкта чи суб'єкта, предмета чи явища, в результаті чого відбувається сприйняття у психіці даної людини виникає образ об'єкта, виокремлений об'єкт мимоволі провокує співвідношення людиною взяттих за основу характеристик з власною системою цінностей, внаслідок чого в людини відображається ставлення до цього об'єкту, що в подальшому буде оформлене у вигляді думки.

Тому можна вважати, що імідж людини – це думка про неї в групі людей у результаті сформованого в їхній психіці образу даної особи, який виник унаслідок прямого їх контакту з нею або внаслідок отриманої про неї інформації від інших людей [7, с. 27].

Висновки:

Отже, імідж педагога розглядається нами як важливий аспект його професіоналізму і засобу педагогічного впливу на суб'єктів педагогічної діяльності. Він розкривається в двох планах: по-перше, з точки зору вимог до викладача з боку суспільства, по-друге, з позицій викладача – яким він прагне представити себе студентам, що він хоче про себе заявити суспільству. Тому імідж педагога визначається насамперед його професійними якостями.

Імідж педагога – це його соціально-бажаний образ. Для здобуття позитивного іміджу людина має володіти високими професійними якостями і приємними особистими властивостями.

Формування іміджу педагога є активною цілеспрямованою діяльністю, вона зорієнтована на інформування педагога про сильні сторони тих своїх особистісних якостей і відносин, які мають об'єктивне значення для успішної роботи з студентами. Тому правильне розуміння навчально-виховного значення іміджу викладача впливає на розвиток суб'єктів навчання, що в подальшому формує його відповідальне ставлення до моделювання своєї індивідуальності.

Володіння практичними навиками викладачем, основними принципами педагогічної етики, розвиток його професійної культури та наукової організації праці є важливим аспектом становлення іміджу. Успішно спроектований педагогічний імідж впливає на самоствердження педагога та його подальше професійне самовдосконалення.

Література:

1. Калюжний А.А. Використання психотехнік у формуванні іміджу вчителя / А.А. Калюжний // Журнал прикладної психології. – № 6. – 2005. – С. 45-48.
2. Імідж сучасного вчитея [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://vchutelvuglyad.blogspot.ru
3. Калюжный А.А. Психология формирования имиджа учителя / А.А. Калюжный. – М. : ВЛАДОС, 2004. – 222 с.
4. Калюжный А. А. Использование психотехник в формировании имиджа учителя / А. А. Калюжный // Журнал прикладной психологии. – 2005. – № 6. – С. 45–48.

5. Калюжный А.А. Нравственные аспекты в обучении учащихся общеобразовательных школ / А. А. Калюжный. – Алматы: Гылым, 1994. – 156 с.
6. Палеха Ю.І. Іміджологія: Навч. Посібник / За заг. ред. З.І. Тимошенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с.
7. Рюкле Х. Ваше таємна зброя в спілкуванні / Х. Рюкле // Міміка, жест, рух. М.: Інтерексперт, 1996.-С. 49-51.
8. Складові іміджу вчителя [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.minut45.ru/publ/pedagogichni_statti/zagalnopedagogichni_tekhnologiji/skladovi_imidzhu_vchitelja/3-1-0-15
9. Словник української мови: в 11 т. – К. : Наук. думка, 1974. – Т. V. – 1156 с.
10. Собчук Н. Іміджеологія в управлінні навчальним закладом / Наталия Собчук, Олена Лихобаба // Завуч.: Україна. – 2014. - №5. – С. 1-16.
11. Холод А.М. Основы имиджелогии / А.М.Холод. – К., 2001. – 172 с.